بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަޓިފައިޑް ނިންމުން ކޮޕީ

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2023/HC-B12/48,49,50
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފުގެ ޚަޞްމު ފަރާތްތައް:** 1. އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ، މ.ހނައިޖްވިލާ / މާލެ
  2. މުޖާހިދް މުޙައްމަދު، މ.ހާޖް / މާލެ
  3. އަޙްމަދު އަފްސަލް، ދިލްބަރުގެ / ތ.ކިނބިދޫ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުން ދޫކުރުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ

ނިންމުން ތާރީޚް: 26 މުޙައްރަމް 1445
13 އޮގަސްޓު 2023

ފައިސަލާ ނަންބަރު 2023/HC-B12/48
ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:
02 މުޙައްރަމް 1445
20 ޖުލައި 2023

ފައިސަލާ ނަންބަރު 2023/HC-B12/49
ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:
02 މުޙައްރަމް 1445
20 ޖުލައި 2023

ފައިސަލާ ނަންބަރު 2023/HC-B12/50
ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:
12 މުޙައްރަމް 1445
30 ޖުލައި 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 145-J/MA/2023/1314 (ނަންބަރު 2023/HC-B12/48 ފައިސަލާގައި)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 05 ޖުލައި 2023
- ނިމުނު ތާރީޚް: 06 ޖުލައި 2023

- ނަންބަރު: 145-J/MA/2023/1356 (ނަންބަރު 2023/HC-B12/49 ފައިސަލާގައި)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 10 ޖުލައި 2023
- ނިމުނު ތާރީޚް: 11 ޖުލައި 2023

- ނަންބަރު: 145-J/MA/2023/1360 (ނަންބަރު 2023/HC-B12/50 ފައިސަލާގައި)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 11 ޖުލައި 2023
- ނިމުނު ތާރީޚް: 12 ޖުލައި 2023

- ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު

ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުން ދޫކޮށްލުން)

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަޙްމަދު ނަޢުޝާދު

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ސަމާ އިބްރާހީމް

ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަޙްމަދު [illegible]

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް

1. އިބްރާހިމް އަބްދުﷲ، މއ. ނަރިޖީވިލާ / މާލެ

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

[illegible] / [illegible]

2. [illegible] މުޙައްމަދު، މ. [illegible] / މާލެ

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

[illegible]، މ. [illegible] / މާލެ

އަލީ ސައީދު، [illegible] / [illegible]

3. އަޙްމަދު އަފްޝަން، [illegible] / [illegible]

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

އަޙްމަދު [illegible]، [illegible] / [illegible]

ވީޑިއޯ – ކޯޓު އަމުރު – ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ([illegible]) [illegible] 16 [illegible] - [illegible] - ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ([illegible]) 12 [illegible]

ޤަޟިއްޔާގެ މުޚްތަޞަރު ޚުލާޞާ

މައްސަލައިގެ ތަފާސީލު

1. މިއީ، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރާއި (06 ޖުލައި 2023) އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރާއި (11 ޖުލައި 2023) އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރު (12 ޖުލައި 2023) އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލައެވެ.

2. އެޕެލެންޓް، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށްއެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/48 ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި މުސްތައުނަފު ޢަލައިހި ފަރާތަކީ މާލެ، މ.ނަރުގިސްވިލާ، އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ[1] އެވެ.

3. އަދި، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށްއެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/49 ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި މުސްތައުނަފު ޢަލައިހި ފަރާތަކީ މާލެ، [illegible]، [illegible] މުޙައްމަދު[2] އެވެ.

4. އަދި، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށްއެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/50 ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި މުސްތައުނަފު ޢަލައިހި ފަރާތަކީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible][3] އެވެ.

---

[1] ދރއ ނަންބަރު A149700

[2] ދރއ ނަންބަރު A164748

[3] ދރއ ނަންބަރު A248945

5. ބުނެވުނު ކޯޓު އަމުރުތަކަކީ މައުޟޫޢު އެއްގޮތް ކޯޓު އަމުރުތަކަކަށް ވާތީ، އަދި މި ކޯޓު އަމުރުތައް އިސްތިއުނާފުކުރެވިދާނީ ޤާނޫނީ އެއް ނުކުތާއެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކަމަށްވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަރިހުގައި ސިޔާދަތު އަދި ދިޔުން ގަރާރުތަކަށް ވެ. ފުރަތަމަ ކޯޓެއްގެ ފުރުޞަތު ދިރިހުރި[4] ޤަޟިއްޔާގައި މިފަދަ މައްސަލަތައް ހިންގުމުގެ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތަކުގައި[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މައްސަލަތަކާ ޤަވާޢިދުތަކުގެ މަޖިލިސް އެއްގޮތްކުރުމުގެ އުސޫލު[6] އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ އެއް ބުނުމަކަށް މި 3 (ތިނެއް) ގެ ޤަޟިއްޔާ އެކުލެވިގެން ކަމަށް ވާތީއާ "ޝަރީޢަތްހިނގުމުގެ" އެއް ޝަރުޠުތަކުގެ ގޮތުގައި ލިޔުން ބުނުއްވާފައިވާކަމަށް ފެނިގެން އެކޮޅުގައިވެސް ދިރުވައިލެވޭތޯ.

މައްސަލައިގެ ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

6. 2023 ވާ 01 ވަނަ ދުވަހުގެ 04:15 އާއި 05:00 އާ ދެމެދުގެ ވަގުތެއްގައި ބަރަކާތުވެރިކުރުން ޖަމާޢަތް ހަރަކާތެއް އެޅުން ހެޔޮ ކުރުމުގެ ތެރެއިން އެކި ކާރުގެ ވެރިޔާގެ މިހެން ބަޔަކު ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ މަސައްކަތު ތަނުގައި ގެނެސް އެމީހުން ހުށަހެޅުމާއި ހެދުމާއި ތިބުން ތަޙުޤީޤު ބަންދުކުރުމަށް ދަރާމާ ހިންގާ ފުލުހުގެ ބޮޑުން ހަމަޖެހި ޖިނާއީ މައްސަލައިގެ ކޯޓު އަމުރުގެ[7] ދަށުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްވުރެ

---

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ

[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގެ 13 ވަނަ ނުކުތާގައި

[6] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑައިރެކްޝަން ނަންބަރު: FAM/2021/02 (27 ޖަނަވަރީ 2021) ގައި ފާސްކޮށްފައިވާ އުސޫލު

[7] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2023/326 (20 ވާ 2023) އަމުރުން އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ ހައްޔަރުކުރުމަށް. އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2023/302 (10 ވާ 2023) އަމުރުން ޝާމިލް މުޙައްމަދު ހައްޔަރުކުރުމަށް، އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2023/304 (10 ވާ 2023) އަމުރުން އަޙްމަދު އަނީސް ހައްޔަރުކުރުމަށް.

ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. އެގޮތުން، އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ 23 ޖޫން 2023 ގައެވެ. އަދި ސުހާއިލް މުޙައްމަދާއި އަޙްމަދު އަފްސަލް ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ 11 ޖޫން 2023 ގައެވެ.

7. 23 ޖޫން 2023 ގައި އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ ހުށަހަޅުއްވުމުގެކުރިން، 2 ފަހަރެއްގެ މަތިން އިބްރާހީމް އަބްދުﷲގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އިތުރުކޮށްފައެވެ.[8] މި ދެއަމުރުގައިވެސް ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ހަވާލާދީ، ސުޕްރީމްކޯޓުން ނެރެފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި (3) ވަނަ ނަންބަރާއި (4) ވަނަ ނަންބަރާއި (6) ވަނަ ނަންބަރުގައި ހުރި ކަންކަން ފުރިހަމަވާތީކަމަށް އެ އަމުރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެއަށްފަހު، 05 ޖުލައި 2023 ގައި އިބްރާހީމް އަބްދުﷲގެ ބަންދުގެ މުއްދަތާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އެދި ދައުލަތުން ހުށަހެޅުމުން 06 ޖުލައި 2023 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 އަމުރުން އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުން ދޫނުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައެވެ.

8. 11 ޖޫން 2023 ގައި ސުހާއިލް މުޙައްމަދު ހުށަހަޅުއްވުމުގެކުރިން 4 ފަހަރެއްގެ މަތިން ސުހާއިލް މުޙައްމަދުގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އިތުރުކޮށްފައެވެ.[9] މި އަމުރުތަކުގައި ސުހާއިލް މުޙައްމަދު ބަންދުކުރުމަށްޖެހޭ ސަބަބަކަށް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު

---

[8] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1011 ކޯޓު އަމުރުން 23 މޭ 2023 އިން 22 ޖޫން 2023 އަށް 30 ދުވަހަށް އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1218 ކޯޓު އަމުރުން 22 ޖޫން 2023 އިން 06 ޖުލައި 2023 އަށް 14 ދުވަހަށް.

[9] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/918 އަމުރުން 15 މޭ 2023 އިން 27 މޭ 2023 އަށް 15 ދުވަހަށް، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1049 އަމުރުން 27 މޭ 2023 އިން 11 ޖޫން 2023 އަށް 15 ދުވަހަށް، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1156 ކޯޓު އަމުރުން 11 ޖޫން 2023 އިން 26 ޖޫން 2023 އަށް 15 ދުވަހަށް އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1246 އަމުރުން 26 ޖޫން 2023 އިން 11 ޖުލައި 2023 އަށް 15 ދުވަހަށް.

17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 16 މާއްދާއަށް ޚިލާފަށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވާފަދަ ކަމެއް ކުރިކަމަށެވެ. އެއަށްފަހު، 10 ޖުލައި 2023 ގައި ދައުލަތުން [illegible] މުޙައްމަދު ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރުން [illegible] މުޙައްމަދު ޝަރުޠުތަކާއެކު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް 11 ޖުލައި 2023 ގައި އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

9. 11 ޖޫ 2023 ގައި އަޙްމަދު [illegible] [illegible]، 4 (ހަތަރެއް) ދުވަހު [illegible] ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދީފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، އެންމެފަހުން ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްފައިވަނީ 27 ޖޫން 2023 އިން 12 ޖުލައި 2023 އަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1257 ކޯޓު އަމުރުންނެވެ. [illegible] [illegible] އަދި އޭގެ ކުރިން [illegible] [illegible] ބަންދުކުރެވިފައިވާ އެ ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދިފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ޚިލާފަށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވާފަދަ ކަމެއް ކުރިކަމަށް ބަންދުކުރެވިފައިވެއެވެ. އެއަށްފަހު، 11 ޖުލައި 2023ގައި ދައުލަތުން އަޙްމަދު [illegible] ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރުން އަޙްމަދު [illegible] ޝަރުޠުތަކާއެކު، ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

10. ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ، [illegible] މުޙައްމަދު އަދި [illegible] ބަންދުން [illegible] ކޮށްފައިވާ އަމުރުތަކާއިމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން މި އަމުރުތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައެވެ. މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރު

11. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރުން އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި [illegible] [illegible] އެ އަމުރުން [illegible].

11.1. [illegible] [illegible] [illegible] 2018 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން [illegible].

11.2. [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11.3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11.4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11.5. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11.6. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރު

12. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރުން މުތާއިލް މުހައްމަދު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ސަބަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެންކަން އެ އަމުރުން އެނގެން އޮވެއެވެ.

12.1. މައްސަލައިގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތަށް އަނިޔާދިން މީހުންގެ ތެރޭގައި މީނާ ހުރިކަމަށް ބަޔާންދިން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ބުނެފައިނުވުން އަދި ފޯޓޯ ސެޓުން އަރިޔެއް ފާހަގަކުރެވިފައިނުވުން.

12.2. ސީސީޓީވީ ފުޓޭޖުގެ ސްކްރީންޝޮޓްތަކުން މީނާ އަނިޔާދިނުމުގައި ބައިވެރިވިކަން ފާހަގަކުރުން.

12.3. މައްސަލައިގައި އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތް އަނިޔާދިނުމުގައި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާކަން އެނގޭނެ ހެއްކެއް ހުށަހަޅާފައިވުމުން.

12.4. އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުގައި މީނާ މާރާމާރީގައި ބައިވެރިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިނަމަވެސް އިތުރު ތަފްސީލެއް ނެތުމުން.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރު

13. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރުން އަހްމަދު އަފްސަލް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ސަބަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެންކަން އެ އަމުރުން އެނގެންއޮވެއެވެ.

13.1. އެންމެ ފަހުން މުއްދަތު އިތުރުކުރިފަހުން ތަޙްޤީޤް އިތުރު ކުރިއެރުމެއް ހިނގައިނުވާތީ.

13.2. މައްސަލައިގައި ބަންދުން ދޫކޮށްލާފައިވާ ތުހުމަތުކުރެވޭ އަނެއް 2 މީހުންނާ އެއްވެސް ޢަލާޤެއްނެތްކަމަށް ފުލުހުން ބުނެފައިވުން.

13.3. މީނާ އެންމެފަހުން ހައްޔަރުކޮށްފައިވަނީ 2016ގައި ކަމަށްވެފައި އެއްވެސް ފަހަރަކު ބަންދަކަށް ގެނެސްފައިނުވާކަން.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

14. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރާއި (06 ޖުލައި 2023) އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރާއި (11 ޖުލައި 2023) އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރު (12 ޖުލައި 2023) ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 01 (އެކެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ؛

14.1. އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުންތަކަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])ގެ 16 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] ކޯޓުތަކުން ނިންމާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުންތަކެއް [illegible] [illegible] ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

15. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރާއި (06 ޖުލައި 2023) އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރާއި (11 ޖުލައި 2023) އާއި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރު (12 ޖުލައި 2023) އަކީ ބާޠިލު އަމުރުތަކެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] ނިންމުންތަކެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައެވެ.

ކައިވެނީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

16. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު [illegible] މިގެ ކުރިން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެފާނެ [illegible] ކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި ބަންދުކުރުމުން އަދި ޒަރޫރީކަމެއް ކަމާއި، އަދި ތުހުމަތުކުރެވޭ ޖިނާޔަތަކީ [illegible] [illegible] ހުރި [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ތުހުމަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ތުހުމަތުކުރެވޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގިގެންދެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު ނިޝާތު[10] ޤަޟިއްޔާގެ 12 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައިވާފަދައިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މީހަކު ބަންދުކުރުމުގައި އަމުރުކުރުމަށް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] މީހެއްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ވަރަށް ހެކި ހުރުމާއި އެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައިވާ ފަދަ ޚަޠަރެއް ވުޖޫދުގައިވާކަމަށް ނިންމާނަމަ [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޙާލަތު [illegible]، ޙާލަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ އެ [illegible] [illegible] [illegible]

---

[10] [2021] SC 54

ނުވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ޝަރީޢަތްކުރި ސުވާލުތަކާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބިދުއްކާރާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަންދުކުރުމުގެ އިޖުރާއާ ފަސިޔާރާތަން ރިވިއުކުރަން ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/65 ގެ ސުލްޙާއިން އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި އަދި އެ މާއްދާގެ ދަށުން ބަންދުކުރުމުގައި ފަސިޔާރާތު ގޮތް ނިންމަންޖެހޭނީ ބޭރުގެ ބަޔާންކުރާ ކޯޓުގެ މައްސަލަތަކުގައި އެއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަންދުކުރުމުގައި ބަލާ މިންގަނޑަށް ބަލައިގެން ނޫން ބަލަންޖެހޭކަމަށެވެ.

17. އިސްތިއުނާފު ދައުލަތާ އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲގެ ފަރާތުން ދައުލަތުގައި ބަންދުކޮށްފައިވަނީ، އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށްފަހު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ނިންމާފައިވަނީ 44 ދުވަސް ފަހުން ކަމަށާއި، ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރާ ފަހަރަކު އެމީހާ ދޫކުރަން ހުށަހަޅާ ޙުކުމުގެ ބަދަލުކުރެވިފައިވާކަމާއި އެންމެފަހުން، މި މައްސަލައިގައި އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲއާ ދޭތެރޭ ހުށަހެޅިފައިވާ ހުކުމެއް ހިމެނޭ އެއްކުރުމަށް ފިޔަވައި ހުކުމަކަށް އަނެއް ހުކުމްކޮށްފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲގެ ކުރިން ބަންދުގައި 2018 ގެ ފަހުން އެއްފަހަރު ދިޔައީ ނަމަވެސް އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲއަކީ މިހާރު ކުރެވޭ ވެރިގެއި އެކަނިވެރިއެއް ނޫންކަން އަންގަވާފައެވެ. އަދި މިހާރު އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ މުޖުތަމަޢުގައި އުޅުމާ ދައުރަން ނިޒާމަތުކުރުން ފުރިހަމަކުރައްވާފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، އަނެއް ވިޔަސް ފަރާތަކީ އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲގެ ވަރަށް ގާތް ދަރިއްޗެއްކަމަށާއި، އެއާ ގޮތް މިހާރު އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ ފައިދާވާނެ ނޫނީ ހުރިހާ ނިޒާމުތަކާއި އިސްތިއުނާފު ކުރުމާ އަމިއްލަ ފަރާތަކުން އަނިޔާވެރިކަމާ ދިމާވާ ވަގުތުގައި ބަލާ ހުރިކަން ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަންދުކޮށްފައިވާތީއެވެ. އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ އެ ސަބަބަކުން ދަނޑި ޓާޓާގެ އެކުވެރިއަކަށް އަނިޔާވެރިކޮށްފައިވާ ކަމަކީ ފިޔަވަޅެއް އަޅާކަށް ނުވާނޭ. މި މައްސަލައިގެ ތަފާސް ނިމިފައިވާތީ ދަރިފުޅަށް ދައުލަތަށް ނުލިބޭނެ، ތަކުރާރު ނުވާނެ މައްސަލައިގައި އަދި ޝަރީޢަތް ނުކުރެވި ދައުލަތުން

އެދޭހަދައިން ތަންފީޛު މަރުކަޒާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ހިފެހެއްޓުން ބަންދުކުރެވޭނެ ބާވަތެއް ޙުކުމުގައި ނެތްކަމަށެވެ. މީގެއިތުރުން، މައްސަލައިގައި ބައްދަލުން ޤާނޫނީ ޝާހިދު ބަޔާނުގައިވާ، އަރިހު ވިއްސުން ޝާހިދުގެ ބަޔާންތަކުގައި، ސީދާ ހުއްޓުމުގެ ބަޔާންތަކުގައި މި މައްސަލައިގައި ވަކިވެފައިވާ ހުކުމުކުރުން އިބްރާހީމް އަބްދުالله ގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުނުވާކަމަށެވެ.

18. އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުގާ ދުވާއިން މުޢާމަލާތުގެ ހާލަތުން ދެވަނަ ނުކުތާގައި، މުޙައްމަދު މުޙައްމަދު ޙަސަން ނަންބަރު 61 ދަފުސް ދީފައިވާ ބަޔާންކުރުމުން ހިތަށް އެއް ނުކުތާގެ މައްސަލަ ކަމަށް، މި ނުކުތާގެ މައްސަލަ ޤާނޫނު ޖަވާބުދާރީވުން ހިތްހަމަ އެކުލަވާ ނޫނުކަމަށެވެ. މީގެއިތުރުން، މައްސަލައިގައި އެއްވެސް ވީހާ މުޙައްމަދު މުޙައްމަދު އަލީޝަރީފު ކޮށްފައިވާކަމަށް ސީސީޓީވީ ފޫޓޭޖުގެ ސާބިތު ސާބިތުކުރެވިފައިނުވާ ޤާނޫނު ނަނބަރު ކުރާއިނގެ ބަޔާނުގައި ނިންމާފައިވާ ސާބިތުވާކަމަށެވެ. އަދި، މުޙައްމަދު މުޙައްމަދުގެ ކުރުގެ ނުކުތާތަށް ބުނެ ދަލީލު ނުނިކުމެވޭކަމަށެވެ. ޝަރީޢަތުގައި ނަގަހައްޓާ ހަމަހަމައި ބޭނުން އެއްވެސް ގޮތެއްގައި ދިފާޢުގެ ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭ އަދި ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާކަމަށް ބުނާނަމަ އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ކުރުމަށް ބަލާ ނުވާކަމަށް މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރާ ޝާހިދު ޙުކުމްގެ އެއްވެސް ޤަޟިއްޔާގެ ޙައްޤުން އަދަބު ދިނުމަށްކުރާ ޤާނޫނު ފިޔަވައިކުރާ ދަލީލު މި މައްސަލައިގައި ބަޔާނުގައިވާ ނުވާ ފިޔަވައިކުރާނަމަކުރާ ކަމަށެވެ. ބިނާކުރެވިފައިވާކަމަށެވެ.

19. އަޙްމަދު އަލް ސަފާގެ ވަކީލުން އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާގެ ތަފްޞީލުގައި ބުނެފައިވާ އަޙްމަދު އަލް ސަފާ ބަޔާންކުރުމުގައި ހިނގާ މުޙައްމަދު ފުރައިވާއިރު، ދެކޮޅު ހަދާނަމަ ދިފާޢު ނުހިމެނޭކަމަށް، ކުރީ ޤާނޫނުތަކުގައި އަޙްމަދު އަލް ސަފާ އަޙްމަދު ގޮތުން ބަލައިގަނެވިފައިވާތީގެ އެއްވެސް ހުށަހަޅާ ހުރިހާ ފިޔަވައިވާކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން، ސީދާ ޝާހިދު ކުރީގައި ޝާހިދުގެ ބަޔާން މިހާރު މައްސަލައިގައި ޙުކުމްކުރެވުނު ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށްވެސް ހިތްޕުޅުގެ

ފެނިފައިނުވާކަމަށެވެ. އަދި އަޙްމަދު އަލްސަފާގެ ބައްދަލު ކޮޓަރިގައި ވި މުއްސަނދިއެއްގެ ޗާޓާ ދުވާލު ތާކެތީގެ ނުވާއިރު، އަދި ދަރައްޔިތުން ބޭރުގައި ސިޔާސީ ތަރުތީބުތަކެއް ވީ ކޮންމެ ތަނަކީ ހަތްވަރު ހިންގާނަމަ އެ މުއްސަނދިއެއްގެ ދަރުމަ ނަގާކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، ތިޔަ މުއްސަނދިކަމެއްގައި އަޙްމަދު އަލްސަފާގެ ދަރުބާރުކަށް އެދުރުވިއްޖެ، ކަމުގެ ނަގާގެ އެދި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ކަލަންޑަރެއް އެއީ މިހާރު ފާސްވީއިރު ދޫކޮށްލާކަމަށް ދެކޭކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފަރާތްތަކުން އެދޭގޮތް:

20. އިބްރާހީމް އަބްދުﷲގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1314 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކޮށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

21. ފުވާއިޒް މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1356 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކޮށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

22. އަޙްމަދު އަލްސަފާގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/1360 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކޮށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންތައްތައް:

ބަންދުކުރާއިރު ޝަރުޢީ ހިތްހަމަޖެހޭ ދޫން އެއްޗެހި ގެންގުޅުމާއި މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު[11]

23. ނުރައްކާތެރިކަމުގެ ހިތްހަމަޖެހޭ ދޫން އެއްޗެހި ބޭނުންކުރުމަށް، ހިނގާ ކުރުގެ އަދަދުތަކެއް ދުވަހުގެ ދުވަހަކުން އިންތިޒާމުކުރުން ދާއިމީ ހާލަތެއް ފެންނަ ބަލާޅުވެއްޖެ. އެހެން ކުރުގެ އަދަދުތަކެއް ކުރިއަށްދިޔުން، އެކަމަށް ހާލަތު

---

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010

ވަކި ޤާނޫނެއް [illegible] ހަދައި އަމަލު ކުރަންފެށިތާ މިދަނީ 13 އަހަރު ފުރުނީއެވެ.[12] މި ޤާނޫނުގެ ތަޢާރުފުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ.

> ތަޢާރުފާއި ނަން 1. (ހ) މި ޤާނޫނަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނެވެ.

24. ނަމަވެސް ހާލަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ޤާނޫނަކީ [illegible].

25. މިގޮތުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ވާނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (mischief rule) [illegible] މި ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible]. ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/2011 (ޤާނޫނުތަކުގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގެ 04 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

> [illegible] [illegible] 4. (ހ) [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު) އަށް އަމަލު ކުރަން ފަށާފައިވަނީ 05 ސެޕްޓެމްބަރު 2010 ގައެވެ.

[illegible]

[illegible]

(ހ) ޤާނޫނު [illegible]

[illegible]

1. ޤާނޫނު [illegible]

2. ޤާނޫނު [illegible]

3. ޤާނޫނު [illegible]

(4) [illegible]

26. [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 [illegible]

[illegible] "[illegible]" [illegible]

27.ވީމާ، ޤާނޫނުން [illegible] ކަންތައް ކަމުގައިވާ، ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ބޭނުންކޮށްގެން [illegible] މާރާމާރީކާއި އަނިޔާވެރި [illegible] [illegible] [illegible] މި ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 އަށް އިސްކަންދިނުން:

28.ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 އަކީ އެ ޤާނޫނަށް އިސްކަންދޭންޖެހޭނެ ޤާނޫނެކެވެ. ވީމާ، މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި [illegible] ކުށެއް އަދި ކަންކަން އެހެން ޤާނޫނުތަކުން ކަނޑައަޅާ ނުވަތަ ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް، އަދި ކަންކަމާ ފުށުއަރާނަމަ، [illegible] މި ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] އަދި ކަންކަމެވެ.[13] [illegible] މިޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 212 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން އެނގެނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއީ ކަންކަމުގައިވެސް ޚާއްޞަ ޤާނޫނު އާންމު ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް އިސްވެގެންވާނެކަމެވެ. މިގޮތުން، [illegible] މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ޖިނާއީ ކުށް [illegible]. [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 23 ވަނަ މާއްދާ.

30. ނަތީޖާއަކަށް ވެވެންދެނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައި ދިނުމަށް ފުލުހުން ނުވަތަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކޯޓުގައި އެދުން ވާނީވެސް، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ ދަށުން ކަމުގައި ވެފައެވެ. މި ޚާއްޞަ ޤާނޫނާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ގުޅޭ އާންމު ޤާނޫނެއް ކަމުގައިވާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އާއި ދެ ޤާނޫނު ވަސްތުރިކޮށްގެން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އެދުމަކީ ފުލުހުންނާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް އިޚްތިޔާރު ދިނުމުގެ ބާރެއް ނޫންކަމެވެ.

31. ހަމަ އެހެންމެ، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައި ދިނުމަށް ފުލުހުން ނުވަތަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކޯޓުގައި އެދިއްޖެނަމަ، އެފަދަ މީހަކު ބަންދުގައި [illegible] އިޖުރާއަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގައި [illegible] އިޖުރާއަތެއް [illegible].

ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 އިން އެކަށައަޅާ ކުށްތައް:

32. މި ޤާނޫނަކީ، ކުރިން ބުނެވުނު ޚާއްޞަ ޤާނޫނެކެވެ. ނަމަވެސް މިޤާނޫނުން އެކަށައަޅާ ކުށްތައް 2 ބަޔަކަށް ބެހެއެވެ. ފުރަތަމަ ބައިގައި، މިޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 4 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށްތަކެވެ. ދެވަނަ ބައިގައި، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ

ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށްތަކެވެ. ދެ ވަނައަށް މިބަޔާންކުރި ބައިގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތުހުމަތު ވާ [illegible] އަމަލު ކުރުމަށް މިޤާނޫނުގައި ވަކިން ޚާއްޞަ އިޖުރާއަތުތަކެއް ބަޔާންކުރެއެވެ.

33. ތިރީގައި ހުލާސާ ގޮތެއްގައި މިބަޔާންކުރަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުން އުފެދޭ ކުށްތަކެވެ.

5 ވަނަ މާއްދާ:	ތޫނު އެއްޗެއް ނުވަތަ ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރެއް [illegible]! 1- ހެދުން. 2- ހަދަން އުޅުން. 3- ހަދަން އެހީތެރިވެރިވުން. 4- ހެދުމުގައި އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުން.
6 ވަނަ މާއްދާ:	[illegible]! 1- [illegible] 2- [illegible] 3- [illegible] 4- [illegible]
7 ވަނަ މާއްދާ:	[illegible]! 1- [illegible] 2- [illegible] އުޅުން. 3- [illegible] އެހީތެރިވެރިވުން. 4- [illegible] އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުން.
8 ވަނަ މާއްދާ:	[illegible]! 1- [illegible] 2- [illegible] އުޅުން. 3- [illegible] އެހީތެރިވެރިވުން. 4- [illegible] އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުން.
9 ވަނަ މާއްދާ:	[illegible]! 1- [illegible] 2- [illegible] އުޅުން. 3- [illegible] އެހީތެރިވެރިވުން. 4- [illegible] އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުން.

34. [illegible]

[illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ [illegible] ނިޒާމު [illegible][14] [illegible]

[illegible]

35. [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/SC-A/12 ޤަޟިއްޔާގައި[15] ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ:

> " [illegible] "

---

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible] (ހ) [illegible]

[15] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ 26 ވަނަ ނުކުތާ

ވީމާ، މިޤާނޫނު ތަންފީޛުކޮށް ހިންގާ ފަރާތްތަކުން، ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އިޖުރާއަތުތައް ތަސްހީލުކުރުން ރުއްޖާވަންޖެހެއެވެ. އަދި މިހާރު އަމަލު ކުރަމުން އެކަށައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ފޯމްތައް ނުހިގޭތުން، މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުންތަކާ ގުޅޭ އިޖުރާއަތުތަކާއި އެކުލެވޭ އިޖުރާއަތުތައް ދަސްތޫރުކުރާނަމަ، އަދި ކަންކަން ގެނެސްދޭ އިޞްލާޙު ކުރަންޖެހެއެވެ.

ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގުން:

36. ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ ދަށުން ގަވާއިދުތަކެއް ހަދަން ޖެހެއެވެ. އެޤާނޫނުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދެނީ،

ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގުން	26. (ހ)	މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދައި ހިންގާނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްއިންނެވެ. އަދި މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށޭތާ 4 (ހަތަރެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ގަވާއިދުތައް ހަދައި ނިންމަންވާނެއެވެ. އަދި މިފަދަ ގަވާއިދުތަކަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި އެ ގަވާއިދުތައް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
	(ށ)	މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދުތަކަށް ބަދަލުގެނައުމުން ނުވަތަ އެ ގަވާއިދުގައި ބޭނުން މާއްދާއެއް ހިމެނުމުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިތުރު ގަވާއިދެއް ހަދަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްއިން ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި އެ ގަވާއިދެއް ހަދަންވާނީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުންނެވެ. މި ގޮތުން މިފަދަ ބަދަލު ގެނައުމާއި ހަދާ ގަވާއިދުތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި އެ ބަދަލުތައް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.

މިގޮތުންނެވެ.

37. އަދި މީގެ އިތުރުން، މިޤާނޫނުގެ ފުރިހަމަކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތަކަށް، މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދައި، އެގަވާއިދުތަކަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި އެ ގަވާއިދުތައް ޝާއިޢުކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެއް ޤާނޫނުން އެނގިގެންދެއެވެ. ނަމަވެސް، މިޤާނޫނު

ހިންގުމުގައި، ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރުންނާއި ޤާނޫނު ހަދުމުގެ ބާރުން ސަލާމަތުކުރުމަށް ނުފޫޒުކަން މި ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަންފެށިތާ 13 އަހަރު ފުރެންދާއިރު، މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ހަމަ އުސޫލެއް ގަވާއިދެއް ހަދައި ގެޒެޓްކޮށްފައި ނުވުމުން، އަންގައިދެއެވެ.[16] މިއީ ޤާނޫނުގެ ބާރުވެރިކަން (rule of law) ހިނގާނަމަ، މިކަންވެގެން ގޮސް ނުރައްކަލަށް ޤާނޫނުގެ ބާރު ނަގާހެއްޓުމުގައި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދައި، ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތުގެ ގޮތުގައި ސަލާމަތުވާގޮތަށް ކޯޓުއިން ކުރަނިކޮށް، ވިސްނުމަށް އަވަހަކަށް ބާރުތަކާ ވަކިވެފައި ދެމެހެއްޓުމަށް، އަމަލުކުރުމުގެ ކުރިން ގަވާއިދު ހަދަން ޖެހޭކަމަށް ދެކެމެވެ.

އަސާސީ ބައެއް ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓުން:

38. މީގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ކުށްތަކުގެ ތުހުމަތުން ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަނދު ކުރެވޭ ނުވަތަ ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ދީފައިވާ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ޙައްޤުތައް މި ޤާނޫނުން ވަނީ ހިފެހެއްޓިފައެވެ. އަދި ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި ތިބޭގޮތުގެ ޙައްޤު މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަންދުކުރާ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރުމާ ހައްޔަރު ކުށްވެ މިޤާނޫނުގައި ވަގުތީ މަތިން ހިފެހެއްޓިގެން ވެއެވެ.[17]

39. އެ ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓިފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ކަމަށް ސާބިތުކޮށް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި ޙައްޤު ހިފެހެއްޓުމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާން ކުރާ 6 (ހައެއް) ނުކުތާއަށް ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތުން ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވާކަން ކޯޓުން ބަލަންވާނެކަމަށް މިޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމުން، ހިފެހެއްޓިދާނެ ޙައްޤު ހިފެހެއްޓިދާނީ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައިތޯ ނުވަތަ ނުހަނު ތޯޖަން އިތުރަށް ބަލައިގެން ކަނޑައަޅަން ނުޖެހޭނެއެވެ.[18]

---

[16] މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްގެ ނަންބަރު:10-E/95/2023/03 (10 އޯގަސްޓު 2023) ސިޓީ.

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 10 ވަނަ މާއްދާ.

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 15 ވަނަ މާއްދާ.

ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ އިޖުރާއަތު:

40. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން މިޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތު ދެނެގަތުމުގައި މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއަށް ފުރަތަމަވެސް ބަލަންޖެހެއެވެ. ސަބަބަކީ، ތަޙުޤީޤުގެ މަރުޙަލާގައި ބަންދުން މިނިވަންކުރުމުގެ ހައްޤު ހިފެހެއްޓިގެންވާ ކަމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާތީއެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާން ކުރަނީ؛

> ތަޙުޤީޤުގެ މަރުޙަލާގައި ބަންދުން މިނިވަންކުރުމުގެ ހައްޤު ހިފެހެއްޓިގެން ވުން.
>
> 12. އެމީހަކު ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައެއްގެ [illegible] ދޫކުރުމަށް، ނުވަތަ [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި **ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤު،** މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިދިނުމަށް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުގައި ބެހެއްޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] އެ [illegible] މި ޤާނޫނުގެ [illegible] ހިފެހެއްޓިގެން ވެއެވެ.

މިފަދައިންނެވެ.

41. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއިން ޙިމާޔަތްދޭ އަސާސީ ޙައްޤެކޭ، ކޮންކަމަކު ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުން، ޝަރީޢަތުން އެދިހުންގެ ވަޒަކޮށް ޙުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ނުބަހައްޓައި ދޫކޮށްލުމާއި، ނުވަތަ އެހެން ގޮތެއް ނިންމަވާނީ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބަކާ ހުރެގެން ނުވަތަ އެދިހުނުކަމަށް ނެތުމުން. ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިހެން އޮތުމުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ޝަރީޢަތުން ޙުކުމްއަކުރުމުގެ ކުރިން މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެކަމަށް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވިނަމަވެސް،.." މިހެން ނޫނީ. މި ނަންބަރުގައި ބަޔާން ކުރާ "..ވިނަމަވެސް" މިޢިބާރާތުން އަންގައިދެނީ، މިޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކަންތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ އެކަމަ މި ޤާނޫނު ބަޔާންކުރާ ގޮތް ނުވަތަ ފިޔަވަޅު ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް. އެއީ؛

(1) އެފަދަ ކަމެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، ހެކިތަކުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމަށް ބެލެވޭ އިރު

(2) އެފަދަ ކަމެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، އޭނާ ފިލުމަކަށް ނުވަތަ އޭނާއަށް ދުނިޔެއިން މީހަކަށް ނުރައްކަލެއް ފޯރުވުމަށް ވަސީލަތެއް ހޯދުމަކަށް ބެލެވޭ އިރު،

ތަޙުޤީޤު މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ ހުކުމްތަކާ ޚިލާފަށް. އެހެންކަމުން ޤާނޫނު ފާޑުކިޔާތަން ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ ބަޔާނެއް ސަރަޙައްދު ހިފެހެއްޓުން، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ތަހުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަކީ ވަކި ހާލަތްތަކެއްގައި ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ކަމުގައި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުން 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ކުރިކަމަށް "ތުހުމަތު" ކުރެވުމުން، އެދިހުނު ދުވަސްތަކުގެ ސާބިތުކަން ހުރި ނަންބަރުތަކުގައި ކަމަށް މިޤާނޫނު ފާސްކުރެވިފައިކަން އެނގެއެވެ. އަދި އެދިހުނު އޭނާ ފިލުމަކަށް ނުވަތަ އޭނާއަށް ހުރި މީހަކަށް ނުރައްކަލެއް ފޯރުވުމަށް ވަސީލަތްތަކެއް ކަމުގައިވާކަމަށް މި ޤާނޫނު ފާސްކުރެވިފައިކަން އެނގެއެވެ.

42.ނަމަވެސް މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން، މި ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކުރާ އުސޫލުގައި ތަފާތެއް އެބަ އޮވެއެވެ. އެކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 16 ވަނަ މާއްދާ އެކުގައި ކިޔުމުން އެނގެއެވެ.

43.ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާން ކުރަނީ؛

ބަންދުގައި ބެހެއްޓުން

16. (ށ) މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކު، ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށް އެދި ފުލުހުން ނުވަތަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކޯޓުގައި އެދިއްޖެނަމަ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި، ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ޙުކުމެއް ކުރަން ކަށަވަރުކުރެވިގެން ޙުކުމްކުރުމުގެ ތެރެއިން ޙުކުމް ތަޙުޤީޤުގައިވާގޮތަށް، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއާއި ސަރީޙަކޮށް މަރުޙަލާ ނިމެންދެން އެމީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓަމުން ޙުކުމް އަމުރުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ނ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙުކުމެއް ތަޙުޤީޤުގައިވާ މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކޯޓުން ކަނޑައަޅާގޮތުގައި ކޯޓުން އިސްތިއުނާފުކުރެވެންނުވާނެ، ޖެހޭ ކަމެއް ސާބިތު ކުރުވަން ބަލި ވެންނެވޭނެ ކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ ވެންނެވޭނެއެ ނުވެއެވެ. އެ ޙުކުމުގައި ކޯޓުން ބަލަންވާނީ، ފުލުހުން ނުވަތަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ހުށަހަޅާ އަންނަނިވި މައުލޫމާތު ބަލައިގެން، އެއިން ޙުކުމެއް ތަޙުޤީޤުގައި އޮތުން، އެފަދަ ޙުކުމެއް ތަޙުޤީޤުގައި ނިމުމަށްދާނެ ގޮތް ބަލާ ކަމުގެ ގޮތުގައެވެ.

(1) ކުށުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހަކީ ޖިންސީ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ކުރިން ކުށްވެރިކުރެވިފައިވާ މީހެއްނަމަ އަލުން ކުށް ނުކުރާނެ.

(2) ކުށުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހަކީ ޖިންސީ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ކުރިން ދައުވާއުފުލިފައިވާ މީހެއްނަމަ އަލުން ކުށް ނުކުރާނެ.

(3) ހެކިބަހަށް އިންޓަރފިއަރ ކުރުމުގައި އަދި ހެކި ފޮރުވުމަށް ނުފޫޒު ނުފޯރުވާނެ.

(4) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ޝަރުޠުތަކުގެ ދަށުން ޝަރުޠުތަކާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ ހާޒިރުކުރަން ފަސޭހަކަމުގެ މަގުފަހި ވާނެ.

މިގަވާއިދުންނެވެ.

44. ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، 12 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ކުށުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތް ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ އަސާސީ ޙައްޤު ހިފެހެއްޓިފައިވަނީ، އެފަދަ ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާލެވިދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭކަމަށް ބަލައި، އަދި ހެކި ފޮރުވުމަށް ނުވަތަ ހެކިބަސް ބަދަލުކުރުމަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރާނެކަމަށް ބަލާތީއެވެ. މިއާ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠުތަކުގެ ދަށުން 02 (ދޭއް) ޝަރުޠެއް އެފަދަ ކުށެއްގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތުން ދޫކުރުމުގެ އަސާސީކަން މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން ފުރިހަމަވާކަމަށް (presume) ބެލެވެއެވެ.

45. ނަމަވެސް، މިޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި، ސަބަބުތަކުގެ ދަށުން ކުށުގެ ތުހުމަތު މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ޝަރުޠުތައް ހަމަވާނަމަ ބަންދުކުރެވިފައިވާ ޝަރުޠުތަކުގެ ދަށުން ޝަރުޠެއް ފުރިހަމަވެއްޖެނަމަ..." ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އާއި އެކަން ބަލާން ފިޔަވަޅުއަޅައި

ބަޔާންކުރާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން، ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމުމުގެ ކުރިން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއް އޮތްތޯ ފަނޑިޔާރު އިތުރަށް ބަލަންޖެހޭކަމަށް މާނަ ކުރެވެއެވެ.

46. ފަނޑިޔާރުން އެކަން ބަލާނެ މިންގަނޑު މިޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެމިންގަނޑަކީ، **"...އެއިން ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި އޮތުން، އެފަދަ ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ނެތުމަށްވުރެ [illegible]"** ބޮޑުވުން. އެހެން ގޮތަކަށް ބުނާނަމަ، ބޮޑުބައިން [illegible] [illegible] މިންގަނޑުން އެކަން ބޮޑުވުން. މިއީ މިކަން ބޮޑުވުމަށް އޮތް ލުއި މިންގަނޑެކެވެ.

47. މިގޮތުން، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް [illegible] [illegible] މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހެއް ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށް އެދި ފުލުހުން ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. އެއީ؛

(1) އެމީހަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ މީހެއްތޯ؟ އަދި

(2) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި، ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގެ ކުރިން، މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ހުއްދަވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ވޭތޯ؟ އެވެ.

48. ވީމާ، މިޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހެއް ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން [illegible] [illegible] ނުވަތަ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާނަމަ، ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން [illegible] ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރު ކުރުން ނޫން އެހެން އިޖުރާއަތެއް [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ. [illegible] މައްސަލަތަކުގައި ޤާނޫނު [illegible]، [illegible] ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާނަމަ، ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފަދަ އަމުރު ކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ. މިޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި ކުށްތަކާއި ފެށިގެން [illegible] ބަންދުގެ މުއްދަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިޤާނޫނު ދަށުން [illegible] [illegible]. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:2019/SC-A/79 ޤަޟިއްޔާ[19]ގެ 20 ވަނަ ނުކުތާގައި އެމައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> ".... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުގައި [illegible] [illegible] ނުވަތަ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި 18 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

49. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކާއި ގުޅިގެން [illegible] [illegible] ޙާލަތްތަކުގައި، ބަލަންޖެހޭނީ ބުނެވިދިޔަ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ "ތުހުމަތު" ކުރެވޭ މީހެއް [illegible]. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން [illegible] [illegible]

---

[19] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު [illegible] (ޤާނޫނު ނަންބަރު [illegible])

"...ތުހުމަތުކުރެވުނު ކުށް އެއީ ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ [illegible] ހުރި" ހެކިތަކުން ބުނެދެއެވެ،[20] "...އެފަދަ މައްޗަށް އެ މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ކޮންމެވެސް [illegible] ހުރި ހެކިތަކުން"[21] [illegible] ކުރުމަކީ، ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.

50. ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާން ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު މީހެއްގެ މައްޗަށް ކުރުމަށްޓަކައި، އެކަށީގެންވާ ހެކި ނުވަތަ ކޮންމެވެސް [illegible] ހެކި ހުރުމަކީ މިޤާނޫނުގައި ބަޔާން ކުރާ ކަމެއް ނޫން ކަމަށްވާތީ، [illegible] އަދި ކުށެއް ކޮށްފިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރުމަށް ބަލައިގަނެވޭ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް (probable cause) އޮތްކަން، ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ނުވަތަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ކޯޓުގައި ބަޔާން ކުރެއްވުމުން މިޤާނޫނު ތަންފީޛު ކުރުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ފުރުޞަތުވެއެވެ.

51. ހަމައެހެންމެ، މިޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާން ކުށްތަކާއި ގުޅިގެން ތުހުމަތު ކުރާ މީހުންގެ ބަޔާން މިނިވަންކުރުމުގެ ހައްޤު މި ޤާނޫނުން ހިފެހެއްޓުމާއި، އަދި ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވާނެކަމަށް ބެލޭ އަދި އެހެން ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، ހެކި ފޮރުވުމަށް ނުވަތަ ހެކިބަސް [illegible] ދިނުމަށް ނުފޫޒެއް ފޯރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރާނެކަމަށް ބެލޭ، [illegible] ތަޙުޤީޤާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން [illegible] ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށްވާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކުރާ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ބަލައިގެން ދުސްތޫރުގައި [illegible] މި ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން [illegible] ބަލާއިރު،

---

[20] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ).

[21] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ).

މި ދެންނެވި ޤާނޫނީ އިލްތިބާސް އަބަދުވެސް އެފަދަ މުއްތަހަމަކާމެދު އޮންނާނެކަން، މިޤާނޫނު ގަބޫލުކުރާކަން ފަނޑިޔާރުންގެ ވިސްނުމުގައި ބަލަހައްޓަން ޖެހެއެވެ. ވީމާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ "ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ގައި ބަޔާންކުރާ އާންމު އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިލްތިބާސާއި އަދި 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތު [illegible]. [illegible]، އެފަދަ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ [illegible]:

[illegible] ޢަބްދުﷲ:

52. [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

53. މި [illegible] ހިނގާފައިވަނީ 01 މޭ 2023 ދުވަހުގެ ހަވީރު 4:44 ހާއިރު [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] 5 [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]

ބަޔާންކުރެއެވެ. އަދި މި ކޯޓަށް އެވަގުތު ވަކީލުންގެ ލިސްޓުގައި އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ ހިމެނޭކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ބަޔާންކުރެއެވެ.

54.ޕްރޮސިކިއުޝަނުން އެކަން ބަޔާންކުރާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި، ސިއްރުކުރެވޭނެ ދިފާއީ ބަޔާނުގައި ކޯޓުތަކަށް ވަކި މި އަމަލު ހިނގި ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ ފޮނުވިކަމަށްވެސް ހިމެނިއިރު، އަދިވާ ލިބުނު ރަސްމީ ޗެކެއް، އެކަމަށް ފަތުރާލުމުގެ ދުރުގައިން އަތުގައި މަޢުލޫމާތު އެއްޗަކާއި އެމީހަކާމެދު ކުރެވޭގޮތުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ނުކުތާތަކުން ހުށަހެޅިފައިވާ ބައެއް، ދިފާޢު ދެކޮޅު ލިޔުމެއް ނުވާތީ އަދިއާއި އޭގެ ކުރު ވަރަށްކުރުގައި އިތުބާރުކުރެވެން ޖެހުމުން ދުރުކޮށް އަދިއާއިއަށް ޑޮކިޔުމެންޓްތަކެއް އެނގެއެވެ.

55.ވީމާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން، ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ތުހުމަތު އިބްރާހީމް އަބްދުﷲ އާ ދެކޮޅު ތުހުމަތު ކަނޑައެޅުމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް އޮތްކަން ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ. މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާއާ ދެމެދު ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމާއި ތުހުމަތު، އެމީހަކާމެދު އެކަށީގެންވާ ތުހުމަތުތަކާއި އެއްވެސް ފަރާތަކުން، ދެއްކެވި ތުހުމަތު މަސައްކަތްތަކާއި ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ހިފެހެއްޓުމަށް ބަދަލުކުރުމަށް ޓެރަރިޒަމް އަމަލުތަކުގެ ތުހުމަތުތަކާއި ހުރި ހުރި މިންވަރު ދަޢުވާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ދުރު ބަންދުކުރުން، ޤާނޫނުގައިވާގޮތުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތުހުމަތު ހުރުމަށް އެއްބަސްވެއެވެ.

56.އިބްރާހީމް އަބްދުﷲގެ ހައްޔަރު އަދި ބަންދު ތާރީޚަށް ބަލާއިރު، 2007 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން، ޖިނާއީ އެކިއެކި ކުށްކުށުގެ ތުހުމަތުތަކުގައި، މީގެ ކުރިން 22 ފަހަރު ހައްޔަރުކޮށް، އޭގެ ތެރެއިން 09 ފަހަރު ބަންދު ކޮށްފައިވާކަން އެނގެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި، ޤަތުލު ހަމަލާދިނުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރު ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށްކުރިކަމަށްވާ ކުށް ތުހުމަތުތަކެއް ހިމެނެއެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ (16) ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާގޮތުން، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ

މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއްގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހާއަކީ ޖާނީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ކުރިން ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ މީހެއްނަމަ އެކަމަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި އޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބެކެވެ. ވުމާއެކު، މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައިވާ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތްކަމަށް ބެލުމަށް، އަދި ހެކިބަސްދޭން ހުރި މީހަކަށް ނުފޫޒު ފޯރުވައިފާނެކަމަށް ބެލުމަށް މިމިންވަރު ފުދޭނެއެވެ. ހައްޔަރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެއް ނޫނެވެ.

57.އަދި [illegible] އަނިޔާވެރިން މީހާއާ [illegible] އޮތް ގާތްކަމާއި ރަހުމަތްތެރިކަމާއި ރައްޓެހިކަމާއި، [illegible] ގުޅުމާއި ލޭގެ ގުޅުމާއި [illegible] [illegible] ކުށެއްގެ ތުހުމަތާއި ގުޅިގެން [illegible] ގޮތުން ނިންމާއިރު ބަލަންޖެހޭ ކަންކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ މިސާލަކަށް ދަރިއަކު މައިންބަފައިންނަށް ނޫނީ މައިންބަފައިން ދަރިއަކަށް [illegible] ހިމާޔަތާއި ނުރައްކާތެރި [illegible] [illegible] [illegible] ބަލައިގެން މިޤާނޫނު ތަންފީޛު ކުރުމަކީ [illegible] ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި [illegible] ނުދެކެމެވެ.

މުޖާހިދް މުޙައްމަދު

58. މުޖާހިދް މުޙައްމަދާއި ބެހޭ ގޮތުން ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ތުހުމަތު [illegible] [illegible] މި ޖަރީމާ ހިންގުމުގައި މީނާ ބައިވެރިވެފައިވާކަމަށް ބަލާނެ އެކަށީގެންވާ ހެކި ނެތުމާއި އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށުގެ ދަޢުވާކުރެވިފައިވާއިރު، މީނާ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ނުފެންނާތީ ޝަރުޠުތަކާއެކު ދޫކޮށްލަން ކަމަށެވެ.

59. ކުރިން ބަޔާންކުރި މައްސަލާގައި، ހިނގި [illegible] [illegible] [illegible] މުޖާހިދް މުޙައްމަދުގެ ހިފެހެއްޓުމަށް ސިޔާސީ ފުލުހުން [illegible] ޕްރޮސިކިއުޝަނުން [illegible]. މިގޮތުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން، [illegible] [illegible] މުޖާހިދް މުޙައްމަދުގެ ތުހުމަތު [illegible] އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް [illegible] [illegible]. މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާއާ ދެމެދު ހުރި މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

60. މުޖާހިދް މުޙައްމަދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ކުރިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ގާތްކަމަށް ބަލަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ސަބަބެކެވެ. ވުމާއެކު، މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން ޤާނޫނު [illegible] [illegible] ހުރި [illegible]

[illegible]:

61. [illegible]

62. [illegible] ޤާނޫނު [illegible] 17/2010 ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

63. މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

64. އަޙްމަދު އަލްސަފާގެ ހައްޔަރު ބަންދު ދުވަސް ބަލާއިރު، މިގެ ކުރިން، 03 ފަހަރަށް ޖެލް ހައްޔަރު ކޮށްފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 ގެ 16ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުން، ކުރީގެ ޖުރުމުތަކުގެ މިއަދާ ޖިނާއީ ކުރުމެއް ކުރިން ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ ޖިނާއީ ޢަމަލުގެ ތަކުރާރު، އެކަމުގެ ސީރިއަސްކަމާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި އޮތުން، އަދި ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ނެތްކަމަށްވުރެ ގޮތެއްގައި ބަންދުކުރުމަށް ޤާނޫނީ ސަބަބެކެވެ. ވުމާއެކު، މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން ޤާނޫނު އަމަލާ އިޙްތިރާމް ކުރުމަށް މުޖުތަމައުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތްކަމަށް ބެލެވޭތީ، އަދި ހިރާސްތުން ދޫކޮށްލުމަށް ނުކުތާ ޤަބޫލުކުރުމަކަށް ބަލާކަށް މިކޯޓަކަށް ނުފެނެއެވެ.

ޤާނޫނީ ނިންމުން:

65. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއްގެ ޖުރުމެއް ކުރާ މިފަދަ ތުހުމަތާއި ސާބިތުވުމުގެ މަދުވެގެން ނިމެންދެން ބަންދު ކުރުމަށް މި ޤާނޫނުން ބަލައިގަތް މިންގަނޑަކަށްވާ އަދި ކުށް ކުރިކަމުގެ އެކަށީގެންވާ ތުހުމަތު (probable cause) އޮތުމާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ވުން، މި ދެސަބަބު މި ޢިނާޔަތުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި ފިޔަވަޅުތަކަން ބަލައިގެން ދިޔަ ކަންކަމެވެ. އަދި މި ފެން މިހެން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވާ ހަރަކާތްތަކެއް އެނގެން ނެތެވެ. ވީމާ، މިހެން މިހެން ޤަރީނާތަކުގެ ސަބަބުތަކާއި މަސައްކަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް އަމުރު ކުރުން ތަކުރާރު ކުރުން ބެލެން ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2010 ޢ ގެ ދެވަނަ ބާބުގެ ކުށްތަކުގެ ކުށެއްކަމުގައިވާ ސާބިތުވެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގައި ބަންދުކުރުމުގެ މިނޭ ބަންދުގައި

ހުންނަ ހުރުން ގިނަ ދުވަސްވުމަކީ، އަދި އަސާސީ ޙައްޤެއްކަމުގައިވާ މިނިވަންވުމުގެ ބައެއް ހިފެހެއްޓިގެން ދިއުމަކީ އެކަމަށް ފަސޭހައިން ޢިނާޔަތް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫންކަން، މިޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން ކުށްކުރުން ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުން މިނިވަންވުމުގެ ބައެއް ހިފަހައްޓައި [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުން މިޤާނޫނު [illegible] ކުށްކުރުން ތުހުމަތުވާ މީހުން މިނިވަންވުމުގެ ބައެއް ހިފެހެއްޓުމަކީ ކަމަށްވާތީ، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކާއި ގޮތުން، މުއްދަތަށް [illegible] ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާ އާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުގައި [illegible] އެކަމުގެ ސަބަބުން ކުށުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ [illegible] ބަންދުން މިނިވަންވުމުގެ ބައެއް [illegible] ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުން އެނގެނެއެވެ. ވީމާ، އެހެން [illegible] ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުން [illegible] ޤާނޫނު ކަމަށް ބަލައިގެން ފަސޭހައިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މިޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] މަޤްޞަދުގައި ނުހިމެނެއެވެ.

66. ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާ އާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން މުއްދަތަށް ބަންދުގައި ހުންނަ ހުރުން އެކަށީގެން ނޫން މުއްދަތަކަށް ދިގުވެގެން [illegible] މިޤާނޫނުން [illegible] އޮތް މައިގަނޑު [illegible]، މިފަދަ ކުށްތަކުން ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުންގެ [illegible] [illegible] ކުރުމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible].

67. ހަމަ އެހެންމެ، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކަކީ، އެކުށްތަކުގެ [illegible] ނުރައްކާތެރި އަދި [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކެއް ކަމަށްވާއިރު،

ތަޙްޤީޤާތު [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] މުއްދަތުތަކުގައި [illegible]، މިބާވަތުގެ [illegible]

[illegible] ހުރި [illegible] ޤާނޫނު [illegible]. އަދި

މިޤާނޫނުގެ [illegible]. ވީމާ މިބާވަތުގެ [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible]

[illegible] މި ޤާނޫނުގައި [illegible] ކަމެކެވެ.

68. އެހެންނަމަވެސް، މިބާވަތުގެ [illegible] ގުޅިގެން [illegible] ހުރި [illegible]

[illegible]، [illegible] ބަންދުގައި [illegible]

[illegible]. ވީމާ، މިބާވަތުގެ [illegible] ހުރި [illegible]

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް [illegible]، [illegible]

[illegible]، މިބާވަތުގެ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ކަމެކެވެ.

69. [illegible]

[illegible]، [illegible]

[illegible]. ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2010 [illegible]، [illegible]

5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން، 9 ވަނަ މާއްދާއާ ދެމެދު ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކާއި ގުޅިގެން، ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމު ހިންގާ ފަރާތްތަކުން އަމަލު ކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ތެރި މިންގަނޑުތަކެއް ބަޔާންކޮށްދޭ، އަދި މުއްތަހަމުކުރެވޭ ހަރުކަށި އުސޫލުތަކުގެ ބަޔާންކުރާ ފަރާތެއް، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކާއި ގުޅޭ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުގައި ނުވަތަ ފުލުހުންތަކުގައި ބަންދުކޮށް މާނަ އިޖުރާއަތުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުން، އެ ފަރާތްތަކުގައި ވާޖިބުގެ މަތިން ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ނިންމަވަން ފެނުނު ގޮތް

70. ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް ދެންނެވުނު ހުކުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:145-J/MA/2023/1314 (2023-07-06) ގެ އަމުރާއި، ނަންބަރު:145-J/MA/2023/1356 (2023-07-11) ގެ އަމުރާއި، ނަންބަރު:145-J/MA/2023/1360 (2023-07-12) ގެ އަމުރު ބާތިލު ކުރަންޖެހޭނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

71. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔު

72. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ހުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތައް [illegible] ހުކުމުން، ކ. މާލެ، މއ. [illegible]، އިބްރާހިމް އަބްދުﷲ [illegible] ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރި ނަންބަރު:145-J/MA/2023/1314 (2023-07-06) ގެ އަމުރާއި، ކ. މާލެ، [illegible]، [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރި ނަންބަރު:145-J/MA/2023/1356 (2023-07-11) ގެ އަމުރާއި، [illegible] [illegible] އަޙްމަދު [illegible] [illegible] ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރި ނަންބަރު:145-J/MA/2023/1360 (2023-07-12) ގެ އަމުރާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ [illegible] މިއަދުން (13 ޖުލައި 2023) ފެށިގެން، 07 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކުރެވުނެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ